

DUNA
PROGRAM
IRODA

DUNA FŐUTCA
KÉZIKÖNYV

DUNA FŐUTCA - ELŐTÉR

A Studio Metropolitana, elsők között felismerve a Duna adta lehetőségeket, 2007 óta szervezi és menedzseli Budapest, és a komplex Metropolisz téren keresztül Magyarország részvételét az európai együttműködési rendszerekben. A Városfejlesztő Műhely 2010-ben létrehozta saját szervezeti rendszerén belül a Duna Programirodát, amelynek feladata a Duna Partnerségi Hálózat, a DunaLog - a Dunában rejlő perspektívák megvitatására szervezett dialógus sorozatok -, valamint a strukturális, stratégiai tervezési folyamatok menedzselése.

Kézikönyvünk, amelyet most kezébe vesz az érdeklődő, azt a célt szolgálja, hogy bemutassunk egy olyan tervezési eszközt, melynek segítségével megerősíthetjük az újraformálódó európai térben Budapest-Metropolisz tér szerepvállalását, pozícióját.

Az ismertetett Duna Főutca program egy olyan pilóta program, amely törekvésünk szerint alkalmas arra, hogy mintát, példát szolgáltatson nem csupán a magyar Duna szakasz identitáskörzetei számára, hanem az európai térbe újonnan csatlakozó, maguknak helyet, szerepet kereső országok, Duna menti térségek számára is. A tervezési rendszer legfontosabb eleme a közösségi tervezés alkalmazása. A közösségi tervezést eddig jellemzően városi, települési léptékű folyamatokban, területeken hasznosították, ugyanakkor a területi és adminisztratív platformokat integráló módszertan alkalmazása térségi, regionális szinten is szükséges.

A Kézikönyv tehát a tervezés-elméleti rendszer bemutatásán túlmenően olyan gyakorlati tanácsokat, eszközöket és tartalmi elemeket is bemutat, amelyek útmutatóként szolgálnak a közösségi tervezési metodikát nagyobb térségekben, mikro-régiókban hasznosítani kívánók számára.

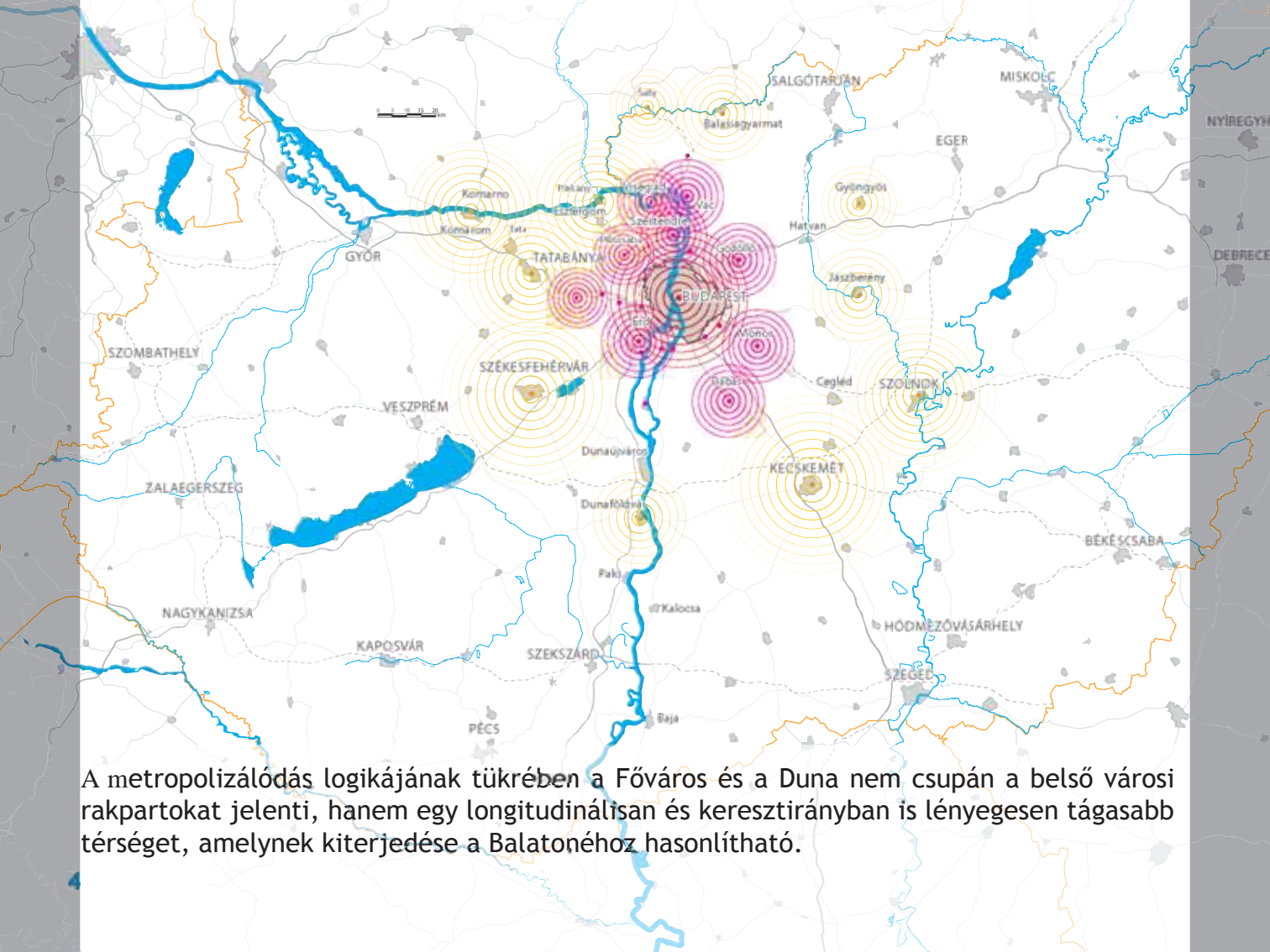
Gauder Péter

**Studio Metropolitana
vezetője**

BUDAPEST METROPOLISZ ÉS A DUNA

Napjainkban a városi gazdaság növekedésének feltétele a metropolisz léptékű versenyképesség megteremtése. Budapest agglomerációs és azon túli gazdasági, társadalmi, használati kapcsolatai, adottságai megteremtik a fejlődés lehetőségét és a kitörési pontokat.

A metropolizálódás logikájának tükrében a Főváros és a Duna nem csupán a belső városi rakpartokat jelenti, hanem egy longitudinálisan és keresztirányban is lényegesen tágasabb térséget, amelynek kiterjedése a Balatonéhoz hasonlítható.

A Duna menti területek hossza a két part mentén, szigetek partvonalával együtt összesen 270 km.

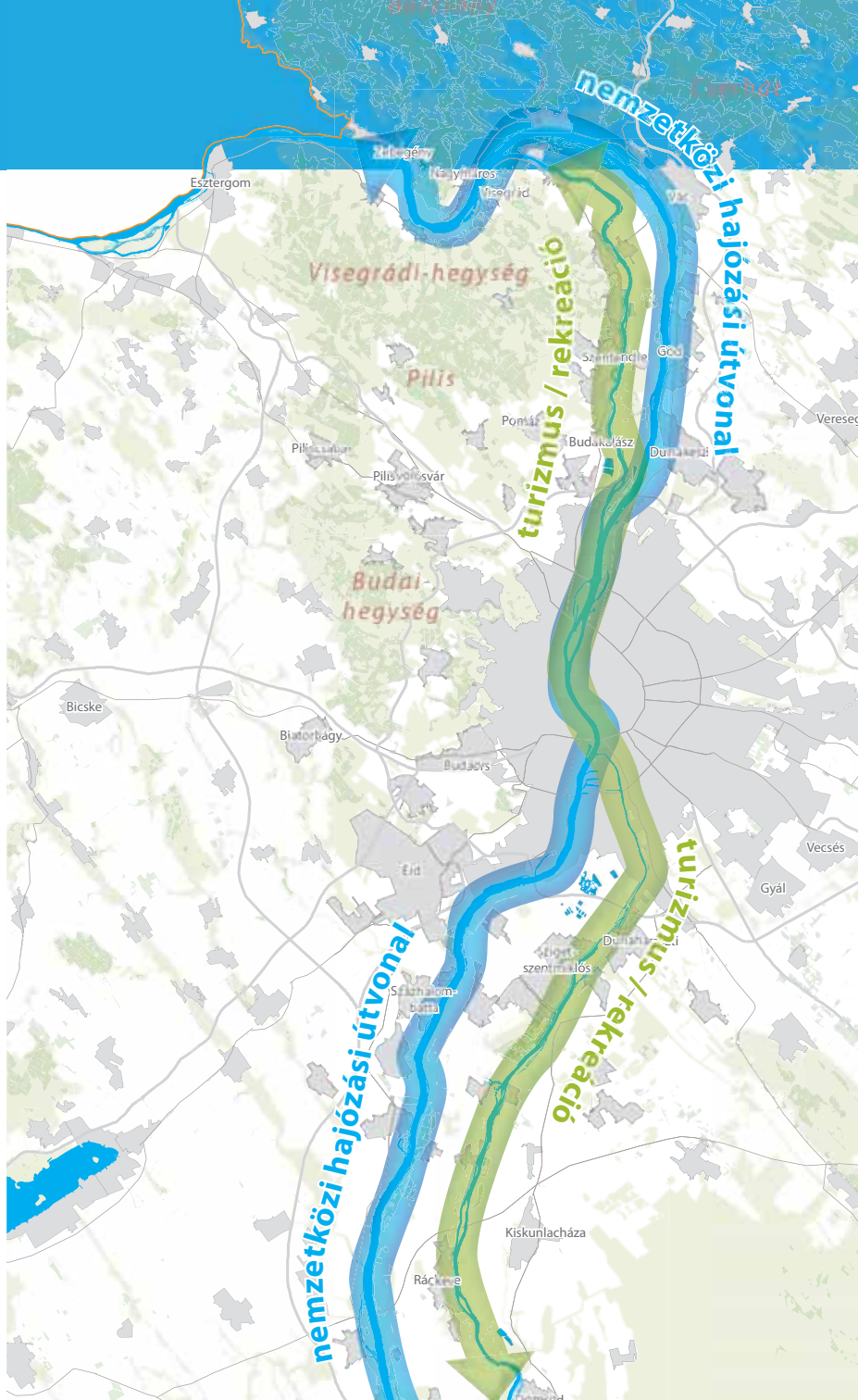

Városfejlesztés és a Duna

Budapestnek a nemzetközi versenyképessége érdekében szembe kell néznie a metropolizálódás kihívásával. Az újrapozicionálás célja, hogy a Főváros ne csak az ország gazdasági motorjaként, hanem az európai városhálózat meghatározó tereként funkcionáljon, és töltsen be a délkelet-európai térség „Kapuvárosának” szerepét is. E cél elérésének eszköze a Duna, amely kapcsán Budapest nemzetközi és interregionális szerepvállalásával kezdeményezőjévé válik a Duna Régió helyi szerveződéseinek és intézményi kereteinek létrehozásának. Budapest lehetne az otthona egy interkulturális dialógusnak, menedzsmentnek, azaz a Duna Régiót erősítő „network-kormányzásnak”, társadalmi és gazdasági fenntartható fejlődésnek.

DUNA FŐUTCA PROJEKT

A Dunával kapcsolatos, régóta dédelgetett városfejlesztési elképzelések valamint a készülő Európai Duna Régió Stratégia szerencsés találkozása megteremtí a lehetőséget Budapest és térsége Dunához köthető újrapozicionálásának. 2009 őszén indult útjára a Studio Metropolitana Duna Főutca projektje, amely a Duna menti területek strukturális újratervzését a várostérség egészének fejlődését befolyásoló regionális fejlesztési kérdésként kezeli.

Módszertan

A Duna Főutca projekt kidolgozásának módszertana újszerű, az európai programozási elveknek megfelelő folyamatként került meghatározásra. Cél, hogy módszertani mintaként szolgálhasson mind a hazai városkörzet tervezésekhez, mind pedig „exportálható” legyen a déli-keleti európai körzetekbe. A módszertan a rendszerváltás, illetve az EU csatlakozás óta alakuló demokratizálódáson alapul, amely szerint a társadalom, a piacgazdaság, illetve a több szintű kormányzási kultúra paradigma-rendszere átalakul.

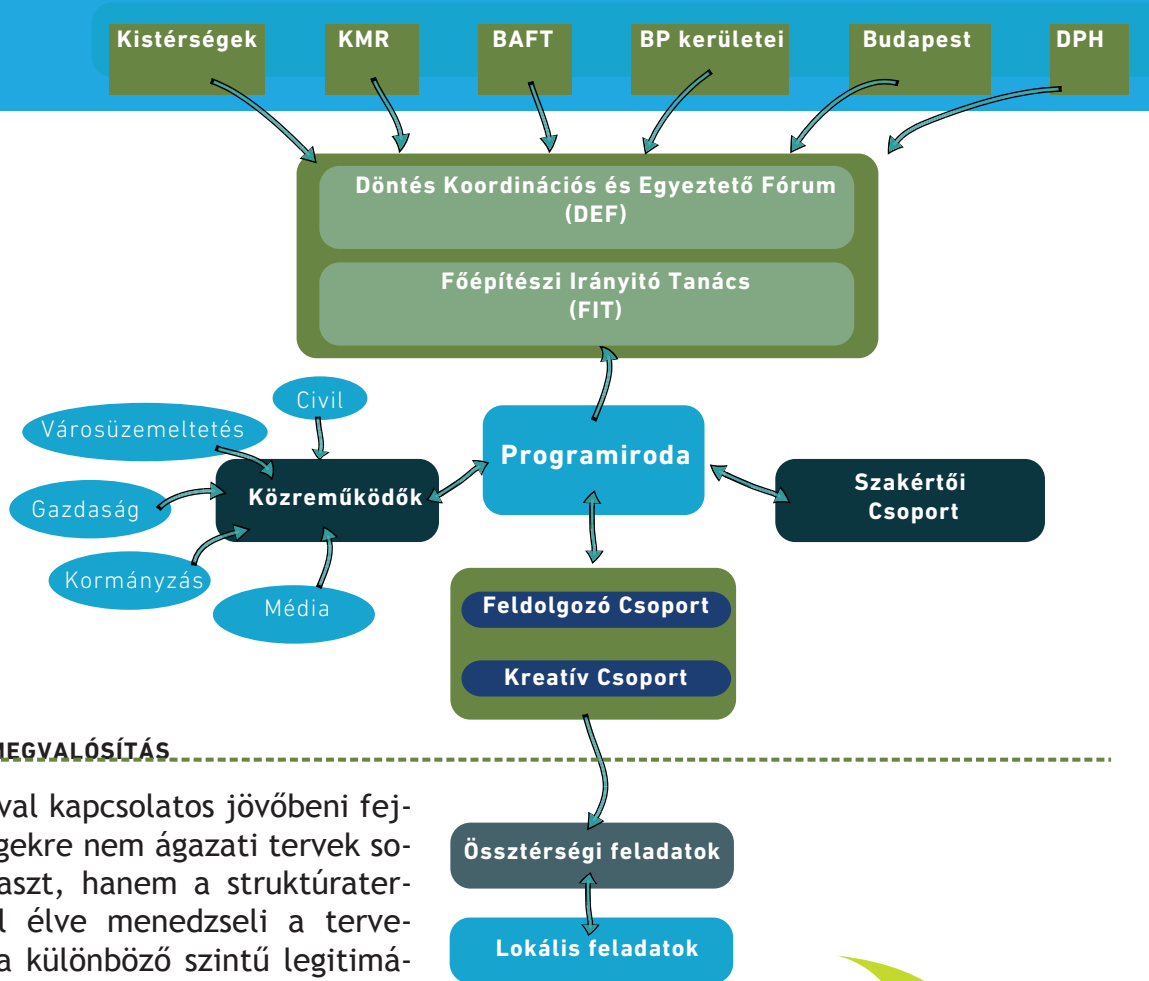
kormányzási/fejlesztési szervezeti- és intézményrendszer

- centralizált,
- szektorális,
- normatív

- több szintű (decentralizált),
- területi szemléletű,
- kooperatív (stratégiai)

Kormányzási paradigmaváltás

Szerkezet

MEGVALÓSÍTÁS

A projekt a Dunával kapcsolatos jövőbeni fejlesztési lehetőségekre nem ágazati tervek sorozatával ad választ, hanem a struktúratervezés eszközével élve menedzseli a tervezés folyamatát, a különböző szintű legitimációs, szakmai és lakossági csoportok, valamint a megvalósítás szereplőinek participációját. A menedzsment olyan szervezeti architektúrát alakított ki és legitimált, amely képes a többszintű kormányzás igényeinek megfelelni, és a közös akarat kialakításába bevonni a meghatározó véleményalkotó szereplőket.

Multidiszciplináris megközelítés

A **Döntés Koordinációs és Egyeztető Fórum (DEF)** a térség regionális, agglomerációs, kistérségi, települési és kerületi szerveinek, önkormányzatainak részvételével biztosítja a tervezéshez szükséges koordinációs, érdekegyeztetési és kommunikációs tevékenység szervezeti kereteit. A DEF határozza meg az együttműködés szakmai keretrendszerére vonatkozó irányelveket, főbb elképzeléseket (policy), továbbá biztosítja a politikai hátteret és a legitimitációt a munkafolyamat során.

Szakértők és Közreműködők kapcsolata

A **Főépítési Irányító Tanács (FIT)** a térség önkormányzatainak főépítészei közül delegáltak csoportja, akik a program szakmai hátterét biztosítják.

A **Közreműködői Fórum (KöF)** tagjai azon szervezetek, akik valamilyen direkt érdek miatt kapcsolódnak a programhoz. A fórumhoz 20 szervezet csatlakozott aláíróként és további 40 szervezet kísérté figyelemmel a folyamatot. A Fórum tagjainak célja a Duna Főutca Stratégia, valamint annak térbeli ábrázolását szolgáló Duna Főutca Struktúra terv elkészítésének támogatása a saját tudásuk, érdekrendszerük, terveik és egyéb információk alapján.

KöF tagok:

- Magyar Országos Hajózási Szövetség
- Magyar Urbanisztikai Társaság
- Critical Mass
- Szeretem Budapestet Mozgalom
- MÁV Zrt
- BTH Budapesti Turisztikai Np Kft
- Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány
- Magyar Kajak-Kenu Szövetség
- Colliers International Kft
- Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
- Budapesti Evezős Egyesület
- Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége
- Vállalkozók Szövetsége
- Zöld Pont Alapítvány
- Magyar Vasúti-, Vízi- és Légiközlekedési Szövetség
- Vadkacsa Leányfalui Gyermek Víziflotta Egyesület
- Magyarország Gazdasági Felemelkedéséért Alapítvány

A **Kreatív Csoport** tagjai saját meglátásaikkal, ötleteikkel, víziójukkal segítették a programozási folyamatot. Tagjai olyan szabadon választott nyitott gondolkodók, kreatívok, akik munkájukkal nem kapcsolódnak közvetlenül a Dunához, de gondolataikkal hozzájárultak a stratégia „Miért?” kérdésének megfogalmazásához.

A **Szakértői Csoport** egy olyan független szakmai csapat, amelyben a különböző szakterületek képviselői vesznek részt. Feladatuk a tervezési terület, jelen esetben a Metropolisz tér ambíciózus szerepvállalását támogató, azt lehetővé tevő térszerkezet elméleti megalapozása. A Programozás folyamatában feladatuk a használati funkciók prioritizálása és elhelyezése a vizsgált térben.

A Kreatív Csoport, a Közreműködői Fórum, valamint a Szakértői Csoport alakítják a Stratégia szakmai tartalmát, amelyet a Feldolgozó Csoport véglegesít és ad tovább a Főépítész Irányító Tanács számára véleményezésre. A FIT-ben megvitatott és egyhangúan elfogadott szakmai anyag kerül jóváhagyásra a DEF elé.

Szavazás versus konszenzus

Törekszünk a legnagyobb közös osztó, vagyis a konszenzus elérésére.

Nyertesek

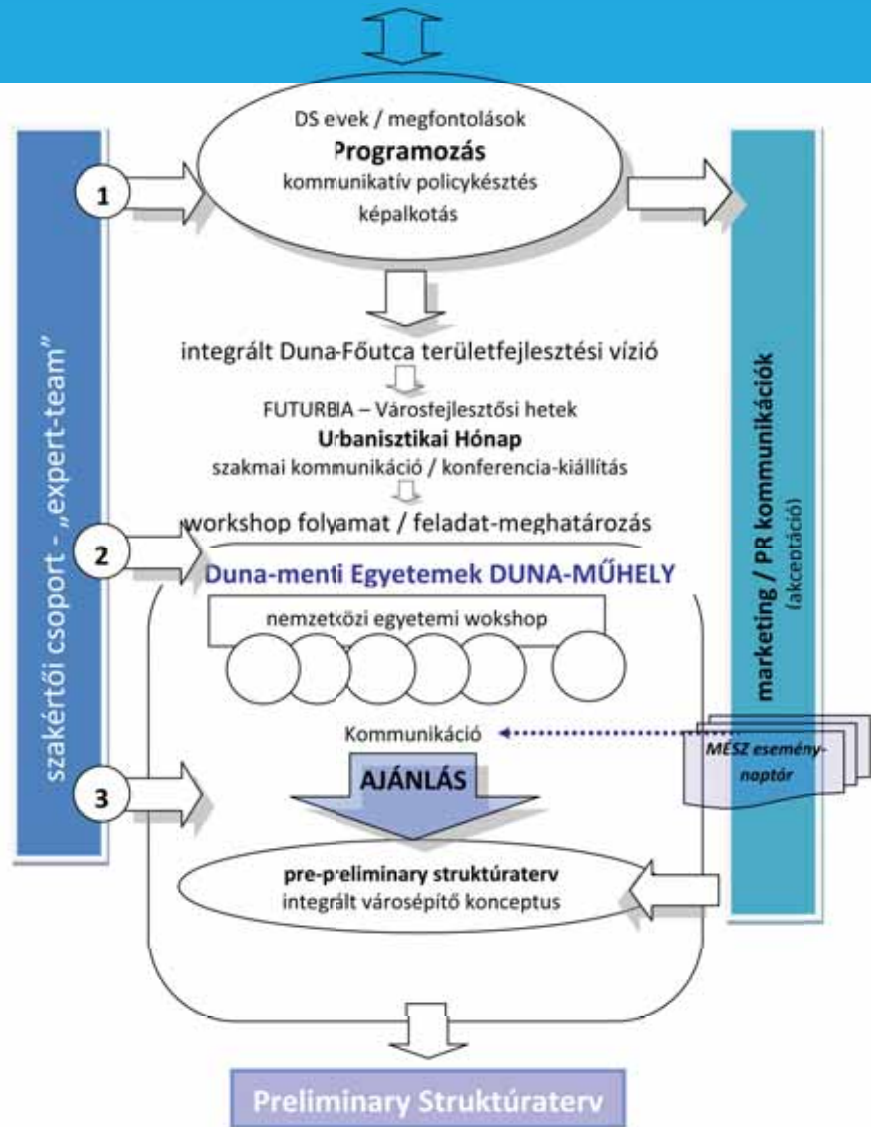
**Elégedett
közreműködők**

PROGRAMOZÁS

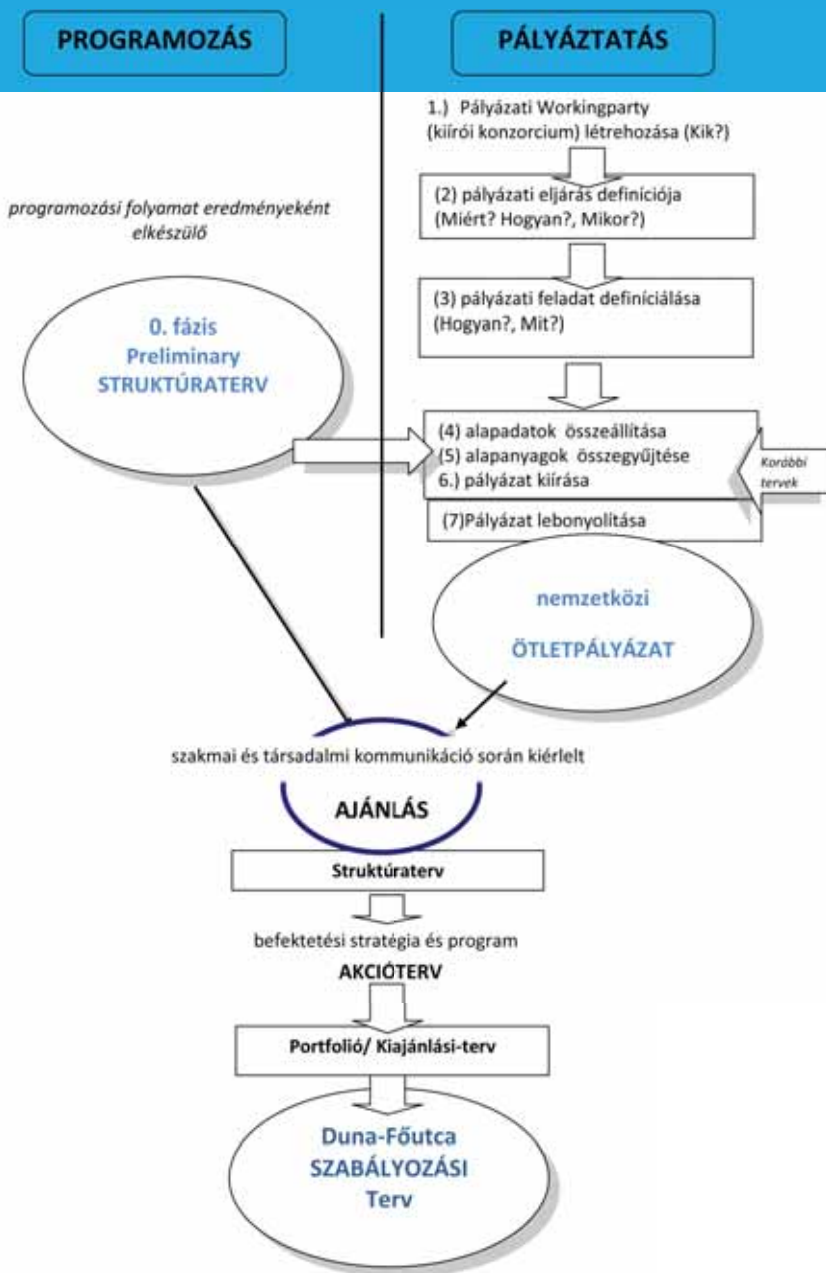
A Duna Főutca tervezés lényege, hogy egy programozási fázissal indul, amely meghatározza azokat az irányelveket, értékeket, amelyeket a tervezés további lépéseiben követni szükséges. Ezt az absztrakt és társadalmasított fázist követi a Mesterterv vagy Struktúraterv kidolgozása, amely átteszi az absztrakt megfontolásokat a térbe. Ez a Struktúraterv szolgál alapjául a további, immár mérnöki tervezésnek. A kezdeti társadalmi tervezés ezzel a fázissal megy át beruházás-tervezésbe, azaz kapcsolódik hozzá egy pénzügyi, mérnöki megvalósíthatósági elemzés. Csak az ennek alapján hozott döntést követi a mélyebb, célzott, esetleg részletekre bontott operatív tervezés.

A programozás során létrehozuk és működtetjük a kreatív programozói kört, intézményesítetjük a Közreműködők körét, és ezekre alapozva dolgozzuk ki azt a javaslatot, amely optimalizálja a célrendszert. A további munkaszakaszra egy Szakértői Csoportot hozunk létre, valamint szervezünk egy nemzetközi egyetemi workshopot (Duna Műhely), amely a Struktúraterv kidolgozására irányul.

A programozással párhuzamosan előkészíthető egy, már a mérnöki tervezés szintjét is magába foglaló pályáztatási rendszer, amely a 0. fázis eredményeként elkészülő pre-, azaz előzetes Struktúraterv állításaira épül.

Az 1.-2. fázisban megfogalmazásra kerülő térszerkezeti állítások és városépítészeti, vagy építészeti ötletek összefésülése a pre-Struktúraterv tartalmával megfogalmazza azt az Ajánlást, amely ezt követően tovább bontható, fejleszthető a végleges térszerkezeti rendszerre, valamint befektetési programra, illetve alkalmas a Szabályozási keretfeltételek meghatározására is.

A DUNA FŐUTCA PROGRAM KIINDULÓ ELVEI:

- Nem EU támogatásokra optimalizált program, hanem valós, 2020-ra tervezett Duna-stratégia.
- A menedzselhető és forrásteremtő terv a köz- és privát források integrálását teremti meg.
- A Stratégia része kell legyen, egy átfogóbb, Budapest Európai Metropolisz stratégiának.
- Elérendő cél a szubszidiaritás, a civil és önkéntes hozzájárulások becsatornázása.
- Funkcionális /használati terekben és nem adminisztratív körzetekben gondolkodunk.
- Nem lineáris, csak a vízre kiterjedő terv készül, hanem egy komplex területfejlesztési terv, amelynek közös szervező ereje a Duna.
- Figyelembe vesszük, hogy a Metropolisz térséget szub-identitásonak alkotják, amelyek különböző versenyképességgel, innováció-képességgel, kapacitással és eltérő közigazgatással rendelkeznek.
- A program végeredményeként komplexebb, koncentrált, akcióterületi fejlesztések fogalmazhatók meg.

A Duna Főutca Stratégia tartalmi elemei:

A Stratégia középpontjában az autonóm ember és az ember életterének minőségi fejlesztése áll. Budapest és metropolisz térségének tággan értelmezett Duna-partjai közösségi terek, találkozási pontok, szabadidőterek, az összeköttetés, kapcsolatteremtés szinterei. Budapest hosszú távú versenyképességét az egyének (autonómia, komplexitás, eredményesség) és a közösség szintjén (történetiség, világörökség, nyílt város) megjelenő kultúra határozza meg.

STRUKTURÁLÓ ELVEK

Budapest a Duna Főutca esetében a dunai teret olyan sokszínű térként szeretné megformálni, regenerálni, amelyben a városlakók széles spektruma találja meg a szabadidő-eltöltés és szórakozás lehetőségét. Ehhez a képzés, a tudomány, a társadalmi és kulturális instrumentumok, a kulturális és kreatív ipar, művészek, tudástranzfer, interkulturális dialógus, a gazdaságfejlesztési- és vállalkozási kultúra ismeretek elterjesztése a fő cél és eszköz. Budapest mindezt a közvetlen környezetével együttműködve, jobb szubszidiaritás keretei között szeretné elérni.

Az együttműködésben rejlő lehetőségeket kihasználva a Stratégia és a programalkotás térbeli és közösségi fókusza, a Metropolisz Régió, ami a Duna Esztergomtól Dunaújvárosig terjedő 70 km-es szakaszt, és az általa felölelt mintegy 3,5 millió ember közösségét jelenti.

A Duna felé forduló, a háttérterületeket a Dunától eldugaszoló tényezők átértékelésére, a Dunát a városi térbe kapcsoló fejlesztésekre van szükség.

A tér jellegét a hozzá kapcsolódó háttérterület karaktere határozza meg illetve, a meglévő jellegpontok, látványelemek definiálják a háttérterületek fő funkcióját. A háttér-fejlesztés a Dunára fordulás egyik alapfeltétele.

Metropolisz lépték

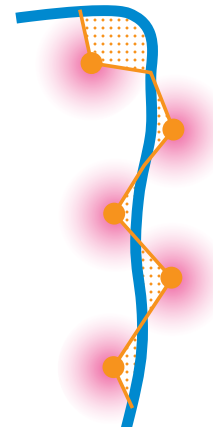
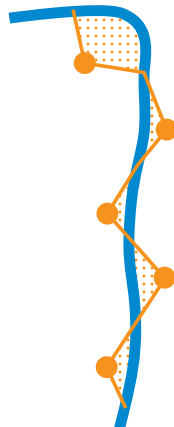
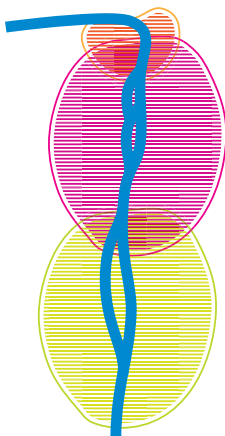
- Esztergomtól - Dunaújvárosig
- 70km
- 3,5 millió ember

Arccal a Duna felé

- összekötő szerep
- Dunát a városi élettérbe kapcsoló fejlesztések

Háttér területek és a part kapcsolata

- Háttérfejlesztés a Dunával való kapcsolat-teremtés egyik alapfeltétele.
- Meghatározó:
- vonzásterület karaktere
- látványelemek

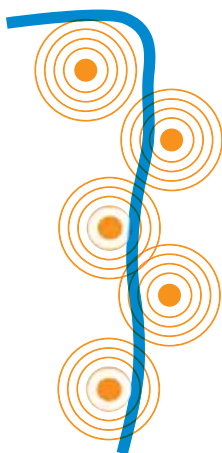
A Duna vonalán általában a kanyarulatok, kicsúcsosodások mentén tapasztalunk természeti vagy mesterséges látványelemeket.

Egy főutcán a közösségi javak fejlesztése, közterületi akciók teremtenek a közösség számára értéket. A víz komplex közterületi elemként működik. Teherhajózás, Duna menti nemzetközi és belföldi személyhajózás, városi (gyors) közlekedés, és városi (szabadidős) tér együttese.

A folyam két partja mentén lehatárolható szakaszok között keresztirányú átkötések teremtenek kapcsolatot, amelyek mellett a Duna menti és Dunán zajló hosszirányú közlekedés is jelentős. A hálózat sűrűsödésével az átkötési kapcsolatok is azonos mértékű sűrűsödést kell, hogy mutassanak.

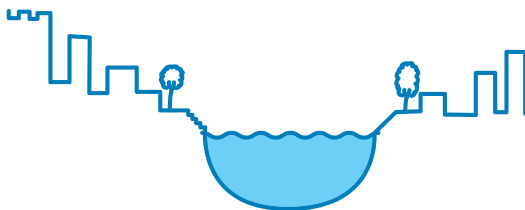
Látvány láncolat

- természeti és mesterséges látványelemek
- kanyarulatok mentén jellemzőek

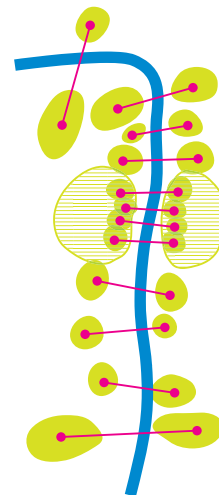
Főutca jelleg (Boulevard)

- közösség számára
- közterületi akciók
- közösségi javak

Keresztirányú átkötések

- kapcsolatteremtés a szemközti partok között
- szemközti partszakaszok azonos jellegű parthasználatának erősítése
- sűrűsödési helyeken

A főutca jellegből adódó komplex vízhasználat elemeinek meghatározása, helyük kijelölése a feladat, amelyben a parti jellegpontok és a háttérterületek segítenek.

A Duna menti területek szabadidős-rekreációs funkciójának megerősítése érdekében szükséges a meglévő zöldterület állomány vizsgálata és a további zöldterületek kijelölése, fejlesztése.

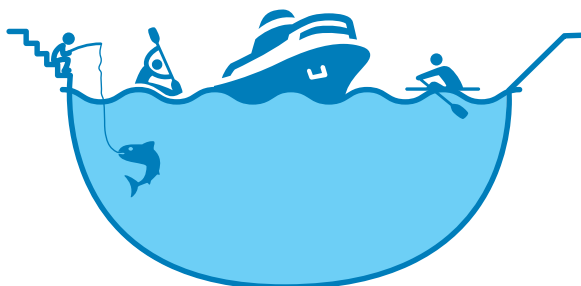
Az árvízvédelmi és vízszint szabályozási kérdésekre a nagyméretű víztározók, vízlépcsők, zsilipek és gátrendszerek jelentik a központosilag szabályozott megoldást. Mikro-öblök, a fokgazdálkodás, illetve az ártéri gazdálkodás innovatív önszabályozó rendszere további megoldást jelenthet a probléma feloldására.

STRUKTÚRÁLÓ ELVEK

Vízhasználat

komplexitás jellemző elemei:

- hajózás:nemz., bel. teher- és személy szabadidős személy (motoros, kézi hajtású)
- fürdőzés
- termál és ivóvíz mezőgazdasági(öntözés)

Zöld terület

szabadidős/rekreációs funkció erősítése

Árvízvédelem

központosilag szabályozott vagy innovatív megoldások

HASZNÁLATI KATEGÓRIÁK

Az egyes területek karaktereiből összeálló identitás alapján meghatározható azok használati kategóriája. Integrált, avagy multidiszciplináris megközelítéssel és lényeglátó gondolkodással térbeli témák és használati metszetek mátrixa alakítható ki, amelyben az eltérő körzetekben eltérő prioritások jelennek meg.

IDENTITÁS ELEMÉK ÁLTAL
MEGHATÁROZOTT HASZNÁLATI KATEGÓRIÁK

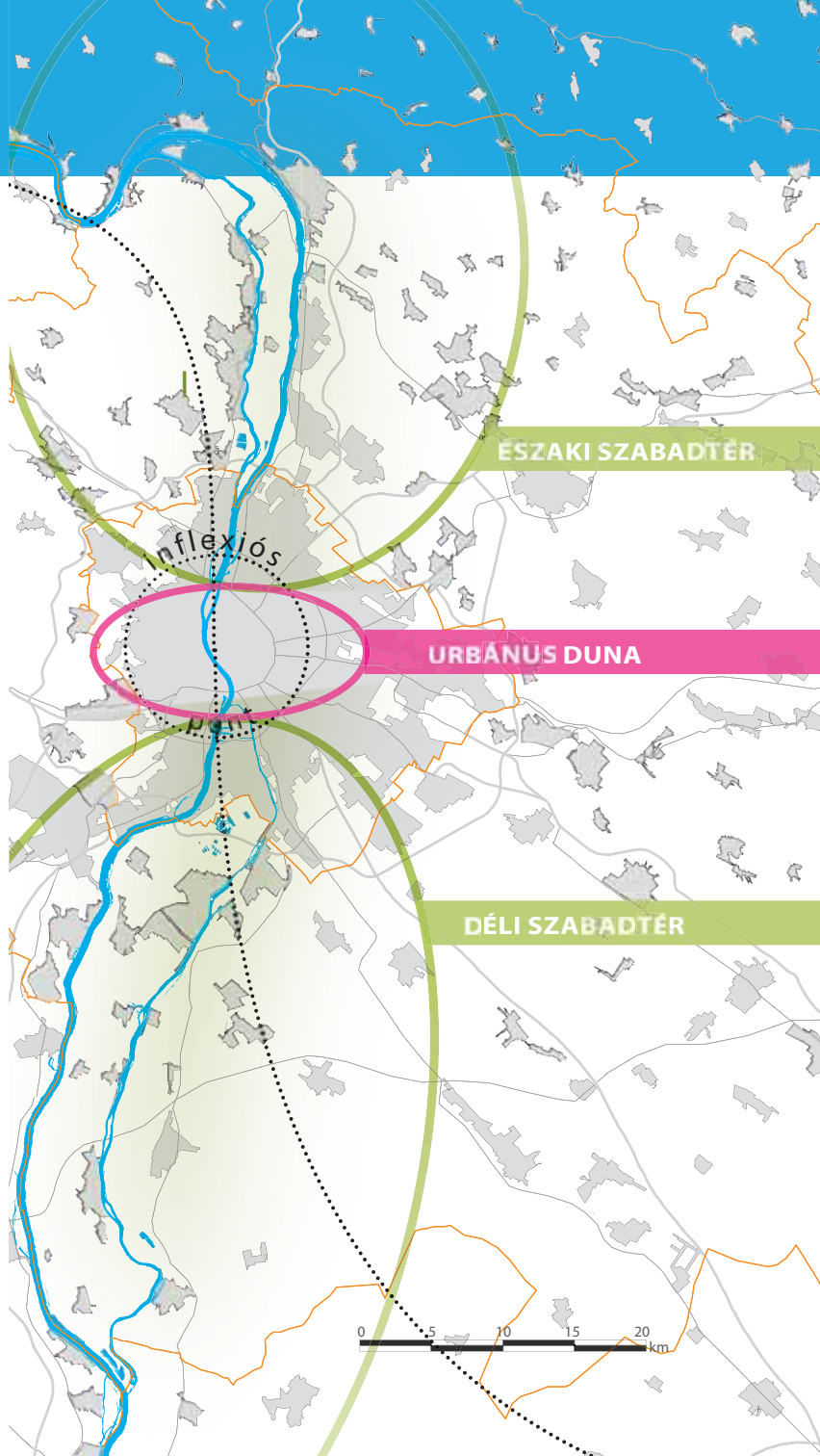

HASZNÁLATI KATEGÓRIÁKHOZ
rendelhető FUNKCIÓK / PROJEKTEK

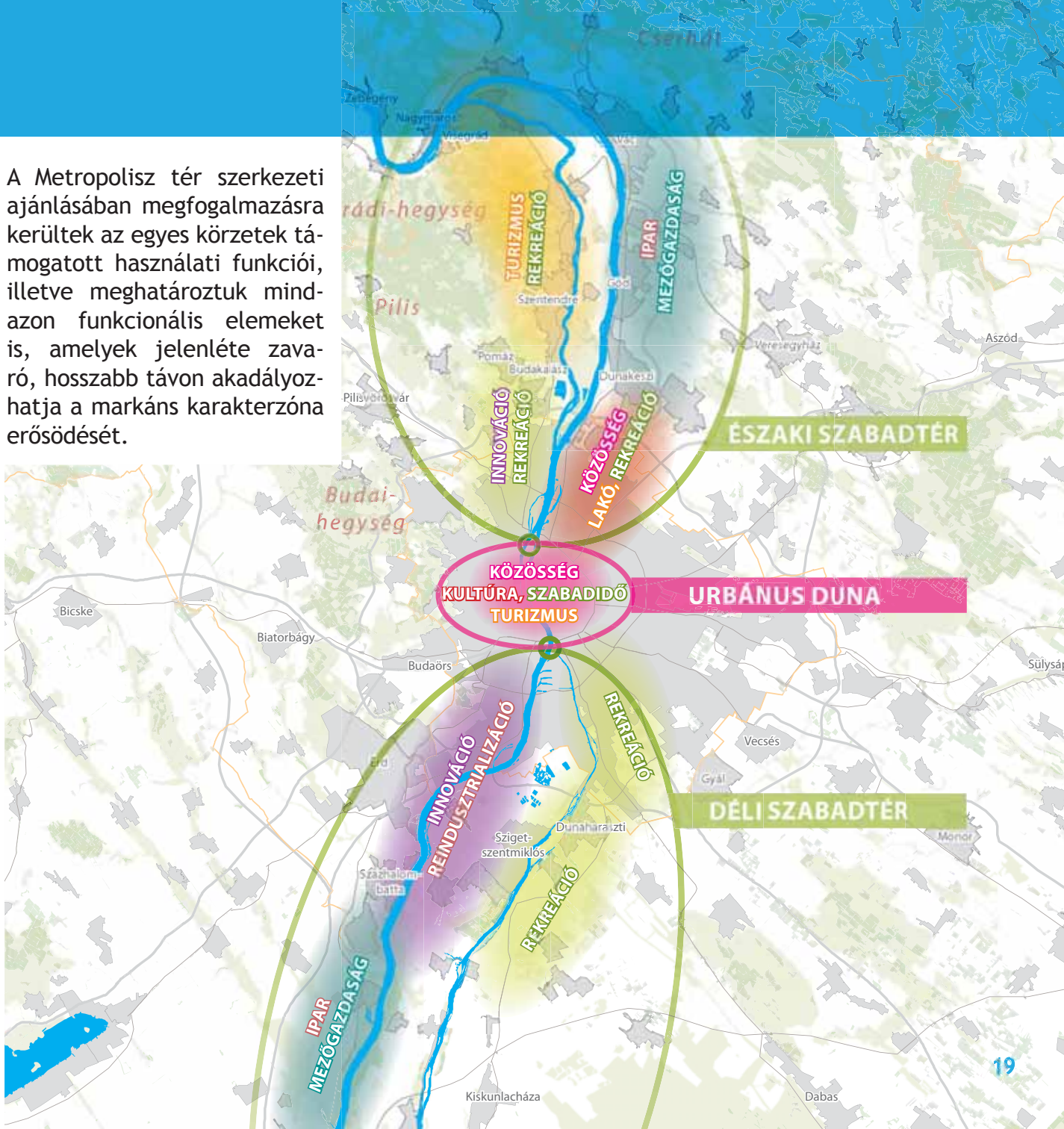
TÉRBELI ÁBRÁZOLÁS

A Stratégia célkitűzései alapján a Közreműködői Fórum műhelymunka-sorozatában kifejlesztettük a Struktúra térbeli vázlatát.

A megvalósulás első feltétele egyes funkciók reallokációja a térben, annak érdekében, hogy a belvárosi urbanus mag helyt adhasson új, közterületi funkcióknak. A hídíók helyzetbe hozása kapcsán felértékelődhetnek a budai, Duna-parti területek. Az északi és a déli szabad terek eltérő típusú rekreációs igények kielégítését szolgálják, ugyanakkor a reindusztrializáció helyszíne is kijelölésre került.

A Metropolisz tér szerkezeti ajánlásában megfogalmazásra kerültek az egyes körzetek támogatott használati funkciói, illetve meghatároztuk mindazon funkcionális elemeket is, amelyek jelenléte zavaró, hosszabb távon akadályozhatja a markáns karakterzóna erősödését.

Info: Jékely Katalin
jekely@studmet.hu
www.dunalog.com
Studio Metropolitana Nonprofit Kft.
H-1075 Budapest, Károly Krt. 11.
Mobil: 20 239 5164
Tel.: +36 1 411 0976/108
Fax: +36 1 461 0270
www.studmet.hu

BUDA **PEST**

RS | Roeleveld-Sikkés Architects

Den Haag / Budapest

Studio
METROPOLITANA
Városfejlesztő Műhely

2010_09_20 © Minden jog fenntartva